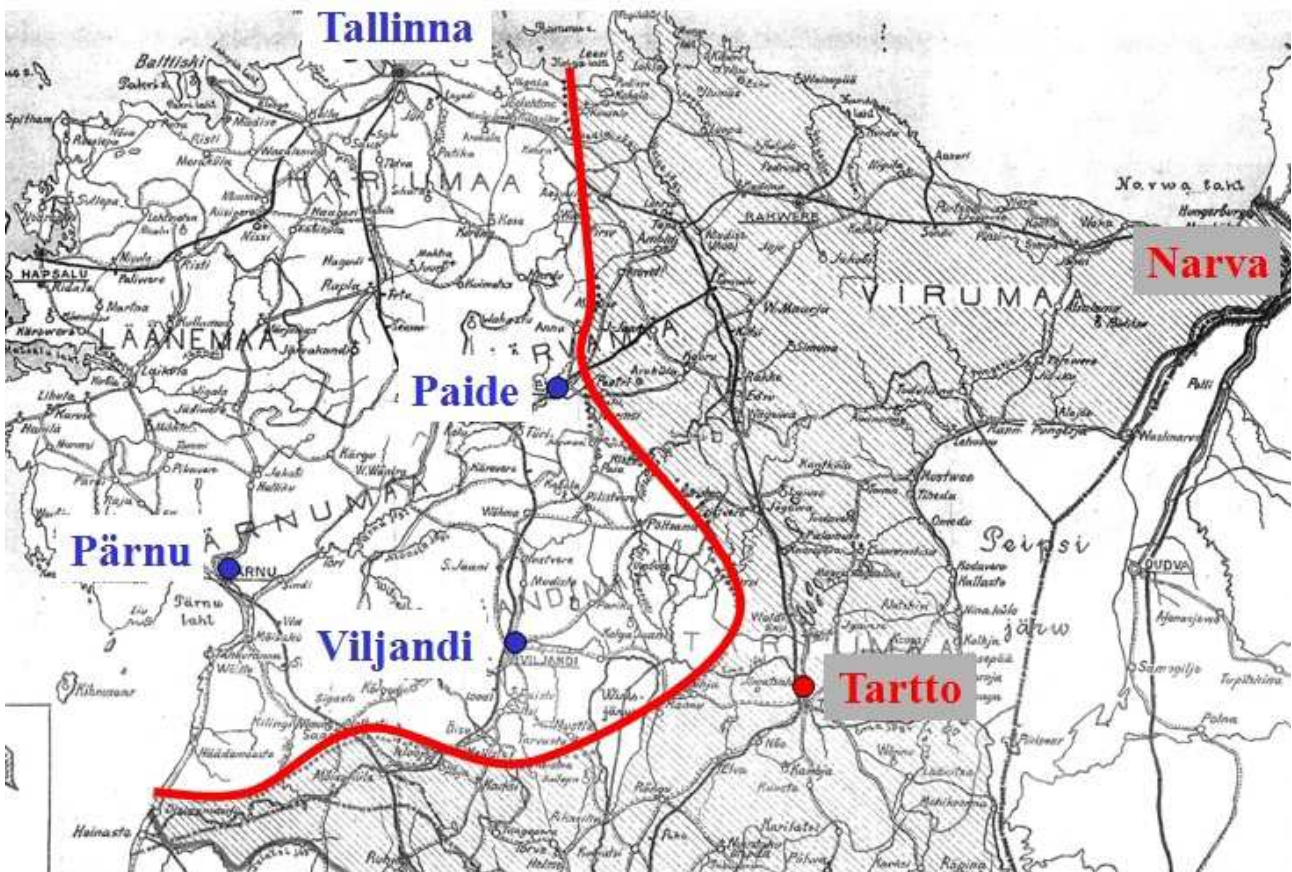

Ylimetsänhoitaja Markku Rauhalahi:

Pohjan Poikien jalanjäljillä

Tiivistelmä esitelmästä Ruutiukkojen lounaskokouksessa 10.10.2016

Viro julistautui itsenäiseksi 24.2.1918. Seuraavana päivänä Saksa miehitti Viron. Saksan sotamahdin luhistuttua loppuvuodesta bolševikit alkoivat vallata Viroa. Alkoi katkera vapaussota. Virolla oli vapaussodan alkuvaiheissa vai pari tuhatta sotilasta bolševikkien kymmeniä tuhansia vastaan. Bolševikit valtasivat nopeasti koko itäisen osan maata ja tilanne alkoi näyttää toivottomalta. Tammikuun alussa tilanne oli kartan osoittama.

Suomi epäröi aluksi vastata myönteisesti Viron avunpyyntöihin, mutta kun valtionhoitaja P.E. Svinhufvud totesi hallituksen kokouksessa 25. marraskuuta 1918: "Veljeskansaa on autettava", muodostettiin Viron Avustamisen päätoimikunta (VAP). Ensimmäiseksi lähetettiin aseita ja annettiin lainaa, ja sitten alettiin koota vapaaehtoisia avustusjoukkoja.

Ensimmäisenä suomalaisjoukkona saapui Tallinnaan 30. joulukuuta everstiluutnantti Martin Ekströmin komentama I Suomalainen Vapaa joukko, noin tuhat miestä. Pari viikkoa myöhemmin saapui everstiluutnantti Hans Kalmin johtama Pohjan Poikien rykmentti. Kalm oli saanut luvan vain pataljoonan kokoisen joukon varustamiseen, mutta hän muodosti rykmentin suuruisen, noin 2 300 miehen vahvuisen, tulivoimaisen yksikön.

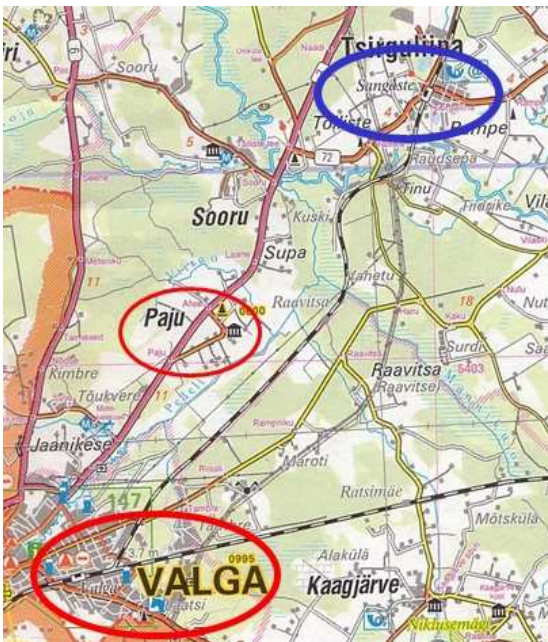
Ekströmin komentama pataljoona suuntasi pohjoisrintamalle. Kolmen viikon kuluessa hän työnsi jo lähelle Tallinnaa tunkeutuneen vihollisen Narvaan asti. Siellä voitonparaati pidettiin 24. tammikuuta 1919.

Kalmin johtaman rykmentin nimeksi otettiin Pohjan Pojat, sotamarssin sanontaa "Hakkaa päälle Pohjan poika" mukaellen. Osaston tunnus oli "sinimustvalge", keskiössä karhun pää (kuva oikealla).

Pohjan Poikien rykmentti siirtyi lyhyen harjoitusjakson jälkeen tammikuun lopulla Tarttoon ja sieltä edelleen lähelle etelärajaa sijaitsevan Valgan kaupungin läheisyyteen.

Rintama kulki Valgan kaupungin pohjoispuolella. Rykmentti purettiin junista Sangasten (nyk. Tsirguliina) asemalla, ja ensimmäinen raju taistelu käytiin Valgan pohjoispuolella

sijaitsevan Pajun kartanon luona 31. tammikuuta 1919.

Pajussa bolševikeilla oli vahvasti varustettu tukikohta, jossa oli noin 700 miestä ja näillä mm. 32 konekivääriä, neljä tykkiä ja kaksi panssarijunaa. Ensiksi hyökkäsi virolainen sissipataljoona, mutta sen päällikön haavoituttua kuolettavasti Kalmin joukot jatkoivat hyökkäystä. Neljän tunnin kuluessa kartano oli vallattu. Taistelussa kaatui 28 suomalaista ja haavoittui noin 40. Valgan Johanneksen kirkon seinällä on muistotaulu, jossa on kaatuneiden nimet.

Valgan kaupunki vallattiin seuraavana päivänä helposti. Pari viikkoa myöhemmin vallattiin parikymmentä kilometriä Valgasta kaakkoon sijaitseva Koikküla.

Pajun taistelun mahtava muistomerkki.

Muistokivi Pajun kartanon pihassa.

Toimeton vaihe Valgassa alkoi kyllästyttää Pohjan Poikia, eikä vähiten heidän komentajaansa. Viron sotaväen ylipäällikkö Laidoner oli kaavaillut etenemistä Latvia puolelle. Eversti Kalm päätti lähteä valloittamaan bolševikeilta Pohjois-Latvian Marienburgia (nyk. Aluksne). Yksi peruste oli aseiden, varusteiden ja muonan hankkiminen viholliselta.

Marienburgin taistelu käytiin 21. helmikuuta 1919. Bolševikit ajettiin pois kaupungista. Suomalaisia kaatui 25 ja haavoittui noin 90. Kaksi päivää myöhemmin pieni osa Pohjan Pojista taisteli Marienburgin itäpuolella olevassa Bejan kylässä. Suomalaisia kaatui tässä taistelussa yhdeksän. Bejassa on seitsemän kaatuneen suomalaisen sankarihauta, jota Bejan koulu ja asukkaat hoitavat. Hautausmaan perusparannukseen ovat myös osallistuneet Vapaussodan Tampereen Seudun Perinneyhdistyksen talkoolaiset.

Talkooryhmä Bejan hautausmaalla vuonna 2012.

Perinnematkalaiset Bejan hautausmaalla 2016.

Vapaussodan Perinneliitto ja Vapaussodan Tampereen Seudun Perinneyhdistys ovat käynnistäneet hankkeen Aluksnen, entisen Marienburgin, kaupungin johdon kanssa muistomerkin perustamiseksi Aluksnen kaupunkiin.

Vapaussodan Perinneliiton puheenjohtaja Kalervo Sipi ja Aluksnen kaupungin pormestari Arturs Dukulis sopivat muistomerkihankkeesta 9.10.2014.

Suomalaisesta panssariestekivistä tehty Pohjan Poikien muistomerkki paljastetaan Aluksnessa helmikuun lopulla 1919, jolloin Marienburgin taistelusta tulee kuluneeksi 100 vuotta.

Kuvat: Tuomo Juntunen ja Markku Rauhalhti

Kooste: Markku Rauhalhti